

KENNIS OVER REGIE,
OMGEVINGSWET, WMO &
JEUGD, FINANCE EN ICT?

Klik hier
voor ons
aanbod.

JS Consultancy
kennis van de overheid

BINNENLANDS BESTUUR

OVERSCHOTTEN ZORG EN JEUGD GEEN BLIJVERTJE

Yolanda de Koster 02 nov 2016 Reageer

De overschotten op de Wmo en jeugd zullen afnemen. Omdat gemeenten ruimhartiger gaan indiceren en omdat het macrobudget de komende vier jaar met 700 miljoen euro daalt. De tekorten op werk en inkomen blijven, maar worden wel iets minder.

Ruimhartiger

‘Een aantal gemeenten heeft al bekendgemaakt ruimhartiger te gaan indiceren en de tot nu toe gevraagde eigen bijdragen te verlagen of zelfs af te schaffen. Andere gemeenten zullen volgen’, verwacht Leo Aarts, partner bij APE Public Economics. ‘De gerealiseerde overschotten bieden ook financiële ruimte om bij de inkoop hogere kwaliteitseisen te stellen. Gemeenteraden en cliëntenraden zullen daarop aandringen. Dat alles zal leiden tot hogere uitgaven en dus lagere overschotten.’

Daling macrobudget

Bovendien is de komende vier jaar een daling voorzien van 700 miljoen euro op het macrobudget. ‘Ook daardoor zullen de overschotten dalen.’ De tekorten bij werk en inkomen komen de komende jaren wel terug, maar zullen kleiner zijn dan de 400 miljoen over vorig jaar. ‘Hiervan was 200 miljoen euro toe te schrijven aan een tekort op de bijstandsuitkeringen, maar over de jaren is het macro-budget voor de bijstandsuitkeringen steeds ongeveer gelijk aan de lastenontwikkeling. De andere 200 miljoen zit in de hoek van de sociale werkvoorziening. Daar zullen voorlopig nog wel tekorten blijven bestaan’, verwacht Aarts.

Overschot 1,2 miljard

Over 2015 noteerden gemeenten een overschot van bijna 1,2 miljard euro op hun budget voor de Wmo en jeugdzorg en een tekort van bijna 400 miljoen euro op de Participatiewet, meldde het CBS maandagmiddag. De (toen nog) 393 gemeenten gaven vorig jaar bijna 800 miljoen euro minder uit dan zij voor de uitvoering van de Wmo 2015, Jeugdzorg en de Participatiewet ontvingen. Per saldo hebben gemeenten vorig jaar 3,2 procent van het totale budget van 24,4 miljard overgehouden, volgens de VNG.

Reservepotjes

De overschotten op de Wmo en jeugdhulp blijven overigens grosso modo behouden voor de zorg; zij worden veelal toegevoegd aan een speciale reserve sociaal domein. Ook worden met de overschotten tekorten elders in het sociaal domein opgevangen, zo blijkt uit onderzoek van *Binnenlands Bestuur* onder ambtenaren die werkzaam zijn in het sociaal domein, uitgevoerd door I&O Research. Slechts een klein percentage van de ambtenaren geeft aan dat het overschot in de algemene reserve terecht is gekomen. Het overschot wordt gereserveerd voor 2016 en later, zo stelt ook de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). En dat is in haar ogen geen overbodige luxe. Dit jaar voerde het rijk al een budgetkorting door en volgend jaar komt daar een nieuwe korting van 400 miljoen euro bovenop.

Verklaringen

Aarts (APE) heeft verschillende verklaringen voor de overschotten versus tekorten. Gemeenten sturen ten eerste op een sluitende begroting voor het hele domein. 'Bijstandsuitkeringen en sw-verplichtingen zijn relatief 'harde' verplichtingen die voor de gemeenten moeilijker beïnvloedbaar zijn dan de 'zachtere' zorguitgaven zoals wachttijden en vermindering van uren. Negatieve financiële vooruitzichten in de harde component (werk en inkomen) leiden mogelijk tot extra voorzichtigheid in de zachtere component. Daar blijft dan macro geld over.' Veel gemeenten hebben daarnaast ingezet op strengere indicatie, om het risico op financiële tekorten te voorkomen. 'Wellicht strenger dan nodig gelet op de beschikbare budgetten. Een deel van de overschotten is naar mijn mening te wijten aan deze financiële voorzichtigheid.'

Scheve verdeling

Daarnaast zijn de macrobudgetten 'aan de ruime kant gebleken' en is de verdeling van het macrobudget her en der scheef. 'Het gevolg daarvan is dat gemeenten die relatief ruim in middelen zitten het budget niet opmaken, terwijl gemeenten die relatief krap bemiddeld zijn hun best doen de uitgaven binnen het relatief lage budget te houden. Bij een flink aantal lukt dat, met als gevolg dat er, per saldo, geld over blijft.' Ook is het inkoop-effect groter geweest dan bij de vaststelling van het macrobudget werd verwacht. 'Veel gemeenten hebben flinke besparingen gerealiseerd door scherp in te kopen, volgens sommigen te scherp.' Daarnaast blijkt dat veel van de onder de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) afgegeven indicaties niet meer actueel zijn; ofwel de situatie is verbeterd dan wel verslechterd. In het eerste geval is zorg niet meer nodig en in het tweede geval wordt de zorgbehoevende naar de Wet langdurige zorg (Wlz) 'doorgeschoven'. Gemeenten hebben in beide gevallen voor die zogeheten overgangsccliënten lagere zorguitgaven dan verwacht.

Knelpunten

Ondanks de forse overschotten over 2015 geeft 77 procent van de ambtenaren in het BB-onderzoek aan dat er zich volgend jaar (grote) knelpunten gaan voordoen. De grootste knelpunten verwachten zij in de jeugdzorg (46 procent), waarbij het budget als belangrijkste probleem wordt genoemd. Minder zorgen maken ze zich over de Participatiewet (21 procent) en nog minder ambtenaren (16 procent) maken zich zorgen over de Wmo. Het budget wordt bij de Participatiewet door ambtenaren als op een na belangrijkste knelpunt voor 2017 genoemd.

Moeilijker beheersbaar

Aarts snapt dat ambtenaren zich met name zorgen maken om de jeugdzorg en het minst om de Wmo. 'De stuurbaarheid van de jeugdzorguitgaven is veel kleiner. De bedragen per cliënt zijn in de jeugdzorg gemiddeld groter en de aanspraken 'harder', na bijvoorbeeld medische indicaties. De uitgaven zijn hierdoor moeilijker beheersbaar. Dit leidt bij de ambtenaren tot zorgen.' Hij wijst er tevens op dat er weliswaar macro bij de jeugdzorg geld overblijft, maar dat een behoorlijk aantal gemeenten een tekort heeft en een nog groter aantal vreest voor een tekort in de toekomst.